

T.C.

UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ

CEZA BÖLÜMÜ

Esas No : 1980/171

Karar No : 1980/234

ÖZET: Politik ve ideolojik saikle işlenen, sıkıyönetim ilânına neden olan suçlarla genel ve ortak amaç içinde bağlantısı bulunan suçlara ait davaların Askerî Yargı yerinde görülmesi gerektiği hk.

K A R A R

Davacı : K.H.

Sanıklar : Ali Avaz, Muhtar Cem Karaca, Sarper Özsan

O L A Y : İstanbul'da faaliyet gösteren (Gönül Plak) firması sahibi Ali Avaz tarafından imal edilip 12.12.1977 tarihinde piyasaya çıkarılan Muhtar Cem Karaca'nın okuduğu, Sarper Özsan'ın söz ve müziğini yaptığı GP.525 seri numaralı plağının bir yüzünde (1 Mayıs) diğer yüzünde (Durduramayacaklar halkın coşkunu akan selini) isimli marşların yer aldığı, plağın zarfı üzerindeki matbu yazılar arasında marşların sözleri ile Cem Karaca imzalı takdim yazısının bulunduğu, (1 Mayıs) isimli marşın sözlerinden oluşan şiirle proleterya ihtilâlinin övüldüğü, (Durduramayacaklar halkın coşkunu akan selini) isimli marşın sözlerinden oluşan şiirlerle, yargıç ve savcılarının oluşturduğu Türk Adliyesi'nin halk nazarında küçük düşürüldüğü, halkın kanunlara karşı gelmeye teşvik edildiği, zarf üzerinde yer alan Cem Karaca imzalı takdim yazısı ile proleterya ihtilâlinin övgüsünün yapıldığı böylece sanıkların; "Neşir yoluyla Komünizm propagandası yapmak, komünizmi övmek, adliyenin manevi şahsiyetini tahkir ve tezyif etmek, halkı kanunlara itaatsizliğe teşvik etmek suçlarını işledikleri ileri sürülerek İstanbul C.Savcılığı'nca 5.6.1978 günlü iddianame ile eylemlerine uyan Türk Ceza Yasası'nın 64/1., 142/1-4-6., 159/1-3., 312/2., 74. ve 173/san maddelerine göre cezalandırılmaları istemiyle İstanbul 2. Ağır Ceza Mahkemesi'ne kamu davası açılmıştır.

İstanbul 2. Ağır Ceza Mahkemesi, 18.9.1979 gününde, 1978/265-1979/309 sayılı ile Sanıklara atılı suçların niteliğine, Türk Ceza Yasası'nın 142. maddesinin Anayasa'ya aykırı olup olmadığı konusunu inceleyen Anayasa Mahkemesi'nin 20.3.1979 günlü 4/16 sayılı kararında sıkıyönetim ilânı sebebiyle ilgili bu gibi davalara bakmanın sıkıyönetim askeri mahkemelerinin görevine girdiğinin belirtilmesine göre, davaya bakmanın mahkemenin görevi dışında kaldığı gerekçesiyle görevsizlik kararı vermiştir.

İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı Askerî Mahkemesi, 13.5.1980 gününde, 1980/551 sayılı ile, sanıklara atılı suçların, sıkıyönetim ilânına neden olan yaygın şiddet eylemleri ile ilgisinin olmadığı, düşünce suçu kapsamına giren suçlara sıkıyönetim askeri mahkemelerince bakılmasının bu mahkemelerin kuruluş amacına ters düşeceği, bu nedenle davaya bakmanın Ağır Ceza Mahkemesi'ne ait olduğu kanısına varıldığı gerekçesiyle; görev-

li yargı yerinin belirlenmesi için, 2247 sayılı Yasa'nın 19. maddesine göre Uyuşmazlık Mahkemesi'ne başvurulmasına karar vermiş ve ilgili belge örneklerini Mahkememizle göndererek bu konudaki karara değin yargılama geri bırakılmıştır.

İNCELEME VE GEREKÇE: Türk Ulusu adına yargı yetkisini kullanan Uyuşmazlık Mahkemesi Ceza Bölümü, Başkan Ahmet H. Boyacıoğlu, Üye Fethi Özdural, İsmail Oğuz Hakkı Müderrisoğlu, ~~Özcan Erdem~~, Servet Tüzün, ve İsmet Onur'un katıldığı 30.6.1980 günlü oturumda, geçici raportör Danıştay Yardımcısı M. İlhan Dinç'in düzenlediği rapor ile dosyadaki belgeler, Cumhuriyet Başsavcılığı'nın Askeri Yargı, Askeri Yargıt. Başsavcılığı'nın Adli Yargı'nın görevli olduğu yolundaki düşünce yazıları okunduktan sonra, Cumhuriyet Başsavcısı yerine katılan Yardımcı Durmuş Ganioğlu'nun ~~rapor~~ doğrultudaki sözlü açıklamaları dinlendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

1402 sayılı Yasa'nın 13. maddesi hükmüne göre, sıkıyönetim ilânından önce işlenen bir suçun, sıkıyönetim askeri mahkemelerinde görülebilmesi için bu suçun, sıkıyönetim ilânını gerektiren suçlardan olması ve sıkıyönetim askeri mahkemelerini el koyduğu suçlarla genel ve ortak amaç içerisinde bağlantılı bulunması gerekir.

Gerek Anayasa'nın 124., gerek sıkıyönetim askeri mahkemelerinin görevlerini belirleyen 1402 sayılı Yasa'nın 13. ve 15. maddeleri hükümleri karşısında, olay kısmında oluş biçimi açıklanan ve Türk Ceza Yasası'nın 142/1. maddesine uyan Komünist propagandası yapmak suçunun, Yasa'da "Sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde tahakkümünü tesis etmek veya sosyal bir sınıfı ortadan kaldırmak yahut memlekette müesses iktisadi veya sosyal temel nizamlardan herhangi birini devirmek veya Devlet siyasi ve hukuki nizamlarını topyekün yoketmek için herne suretle olursa olsun propaganda yapma" biçiminde tanımlandığına; ideolojik amaçla, Anayasa'nın tanıdığı hür demokratik düzeni, temel hak ve özgürlükleri, ortadan kaldırmaya yönelik yaygın şiddet eylemlerinin ve anarşik ortamın yaratılmasının köklerini oluşturmaya göre; bu suçun, sıkıyönetim ilânını gerektiren suçlardan ve sıkıyönetim askeri mahkemelerini el koyduğu suçlarla genel ve ortak amaç içerisinde bağlantılı olduğunu kabulde zorunluk vardır.

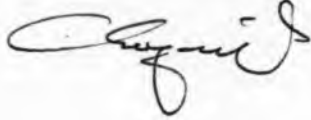
Bu nedenle Davanın Askeri Yargı yerinde görülmesi gerektiğinden İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Mahkemesi'nde yapılan başvurunun reddine karar verilmelidir.

Bu görüşe Hakkı Müderrisoğlu, Servet Tüzün ve İsmet Onur katılmamışlardır.

SONUÇ: Anlaşmazlığın, niteliğine göre Askerî Yargı yerinde görülmesi gerektiğine, bu nedenle İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı Askerî Mahkemesi'nin 13.5.1980 tarihinde yaptığı başvurunun reddine, Hakki Müderrisoğlu, Servet Tüzün ve İsmet Onur'un karşı oylarıyla ve oyçokluğuyla 30.6.1980 tarihinde kesin olarak karar verildi.

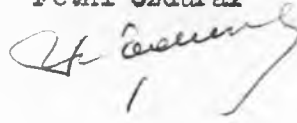
Başkan

Ahmet H. Boyacıoğlu

Üye

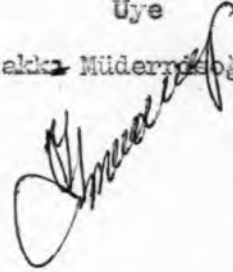
Fethi Özdural

Üye

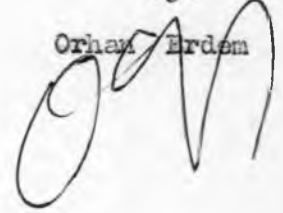
~~İsmail Oğuz~~

Üye

~~Hakki Müderrisoğlu~~

Üye

Orhan Erdem

Bu kararın Resmi gazetesinde yayını uygundur.

Başkan

Üye

Servet Tüzün

Üye

İsmet Onur

UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ

CEZA BÖLÜMÜ

Esas No : 1980/171

KARŞI OY YAZISI

Sanıklara isnat olunan eylemlerinden dolayı yargılanması gereken görevli ve yetkili mahkemenin tayin ve tesbit edilebilmesi için evvelenirde sıkıyönetim askeri mahkemelerinin görev ve yetkilerinin değerlendirilmesi gerekmektedir.

Sıkıyönetim Askeri Mahkemelerinin görev ve yetkileri 1402 sayılı sıkıyönetim kanununun 13.,14. ve 15. maddeleri ile tadvin edilmiştir. Sanıklara isnat olunan suç sıkıyönetim ilânından evvel işlenmiş olduğuna ve sıkıyönetim ilânından evvel işlenen suçlara, sıkıyönetim askeri mahkemelerinde bakılması esas ve usulü aynı kanunun 13. maddesinde belirtildiğine ve sıkıyönetim ilânını gerektiren hâllere bağlı eylemler başlığını taşıyan bu maddede aynen, "Sıkıyönetim ilânına sebep olan suçları, sıkıyönetim ilânından evvel işlenmiş olanlarla, sıkıyönetim askeri mahkemelerinin el koyduğu herhangi bir suçla umumi ve müşterek gaye içerisinde irtibatlı bulunan suçları işleyenlerin davalarına, suç sıkıyönetim bölgesi dışında işlenmiş olsa dahi sıkıyönetim askeri mahkemelerinde bakılır" denildiğine nazaran, sıkıyönetim askeri mahkemelerinin sıkıyönetim ilânından evvel işlenen suçlara bakabilmesi için dava konusu eylemin sıkıyönetim ilânına sebep olan suç veya isnat olunan eylemin "Sıkıyönetim Askeri Mahkemelerinin el koyduğu herhangi bir suçla umumi ve müşterek gaye içerisinde irtibatlı olarak işlenmiş bulunması şeklinde iki esas kabul edilmiş olmaktadır.

Sıkıyönetim ilânına sebep olan suçlar ile 13. maddede yer alan irtibat deyiminin hukuki durumlarının neden ibaret olduğunun tayin ve tesbiti için;

a) Sıkıyönetim ilân sebeplerini gösteren 334 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 124. maddesinin,

b) Bazı illerde ilân edilmiş bulunan sıkıyönetim süresinin uzatılmasına dair istemi havi Bakanlar Kurulu Kararnamesinin onaylanmasına ilişkin T.B.M.M.'nin kararı müdереcaatının incelenmesine lüzum ve zaruret vardır.

a) 334 sayılı T.C. Anayasasının 124. maddesinde sıkıyönetim ilân sebepleri olarak;

1- Savaş hali, 2- Savaşı gerektirecek bir durumun baş göstermesi, 3- Ayaklanmaların olması, 4- Vatan ve Cumhuriyete karşı kuvvetli ve eylemli bir kalkışma olduğunu gösteren, 5- Ülkenin ve Millet'in bölünmezliğini işler ve dıştan tehlikeye düşüren, 6- Anayasasının tanıdığı hür demokratik düzeni ortadan kaldırmaya yönelik, 7- Temel hak ve hürriyetleri ortadan kaldırmaya yönelik yaygın şiddet hareketleri hakkında kesin belirtilerin meydana çıkması gibi haller gösterilmiştir.

b) Bazı illerde ilân edilmiş bulunan sıkıyönetim süresinin uzatılmasına dair istemi havi 24.4.1979 sayılı Bakanlar Kurulu Kararnamesinde ise, "Anayasasının 124. maddesinde öngörülen her türlü durum ve olasılıklara karşı 26.4.1979 tarihinden geçerli olmak üzere, sıkıyönetim yeniden iki ay süre ile uzatılması isteminde bulunması" kararlaştırılmış işbu Bakanlar Kurulu istemi T.B.M.M.'nin 25.4.1979 tarih ve 7. birleşiminde onaylanmıştır.

Yukarıda yapılan açıklamalar, bazı illerde ilân edilmiş bulunan sıkıyönetim süresinin uzatılmasına dair istemi havi Bakanlar Kurulu Kararnamesinin onaylanmasına dair

ilişkin T.B.M.M.'nin kararı münderecatı ve Anayasanın 124. maddesi ve sanığa isnat olunan fiiller nazarı itibare alınmak suretiyle değerlendirildikte; Anayasanın 66. maddesi gereğince T.B.M.M.'Meclisince savaş hali ilânına karar verilmediği sürece tetkik konusu olan sıkıyönetim ilânına dair kararmanede olduğu gibi "Anayasanın 124. maddesinde öngörülen her türlü durum ve olasılıklara karşı sıkıyönetim ilânının kararlaştırılmış olduğu belirtilmiş olsa dahi; işbu sıkıyönetim ilân kararının Anayasa'nın 124. maddesinde gösterilen sıkıyönetim ilân sebeplerinden "savaş hali"ni kapsadığının düşünülmesi bahis konusu olamayacağına göre; sözü edilen bu halin dışında kalan ve Anayasa'nın 124. maddesinde yer alan ve yukarıda sayılan eylemlerin, sıkıyönetim ilânına sebep olan suçlar ve sıkıyönetim askeri mahkemelerinin el koyduğu bir suçla umumi ve müşterek gaye içerisinde irtibatlı bulunan suçların ise murtabit suç olarak kabul edilmesi gerekir. Kanun koyucu, işbu maddeyi kabul ederken bu mahkemelerin belirli ve sınırlı nitelikteki suçlara bakabileceği esasını öngörmüştür. Anayasanın 124. maddesinde yer alan ve sıkıyönetim ilân sebepleri olarak gösterilen suçlar dışında kalan eylemlere, sıkıyönetim askeri mahkemelerince bakılması, sözü edilen mahkemelerin "Ceza etkinliğini arttırmak için hızlı yargılamayı sağlamak" şeklindeki kuruluş gayeleri ile bağdaşmaz. Bu mahkemelerin bakacağı suçların geçidi ve sayısı arttırıldığında "sürat" hususunda aynı oranda olumsuz etkileme bahis konusu olacağına ve dava konusu olayda ise;

Sanıklara isnat olunan eylemin, İstanbul'da faaliyet gösteren "Gönül plak" firması sahibi Sanık Ali Avaz tarafından doldurulup 12.12.1977 tarihinde satışa arz edilen sanık Muhtar Cem KARACA'nın okuduğu ve sanık Sarper ÜZSAN'ın söz ve müziğini yaptığı GP 525 seri numaralı plakta yer alan marş ve şiirlerin mahiyet ve niteliği itibariyle T.C.'nin 142/1-4-6., 159/1-3, 312/2. maddelerinde yazılı suçların ika edilmiş olduğu iddiası ile sanıklar hakkında kamu davasının açılmış olduğu anlaşıldığına ve dava konusu fiillerin işbu mahiyeti ile şiddete başvurulmuş olduğu söz konusu edilemeyeceği ve Anayasa'nın 124. maddesinde "Sıkıyönetim ilân sebepleri olarak gösterilen bütün haller için sarahaten "yaygın şiddet hareketlerinde" dönüşmüş olmaları şartı arandığına, tetkik konusu olayda olduğu gibi şiddet dönüşük olmayan eylemlerin 1402 sayılı Sıkıyönetim Kanununun 13. maddesi 1. cümlesinde yazılı "Sıkıyönetim ilânına sebep olan suç olarak kabul edilemeyeceği ve ayrıca söz konusu fiilin, sıkıyönetim askeri mahkemelerinin el koyduğu herhangi bir suçla umumi ve müşterek gaye içerisinde irtibatlı olarak işlenmiş olduğu" zahir ve müşterek gaye içerisinde irtibatlı olarak işlenmiş olduğu zahir ~~fiil~~ dava dosyasında herhangi bir delil bulunmadığına ve bu durum muvacehesinde de aynı kanunun 2. cümlesinde yer alan "Umumi ve müşterek gaye içerisinde irtibatlı olması" koşulu gerçekleşmediği ve yukarıda açıklanan koşulların gerçekleşmesi halinde, sıf suçun sadece kanuni unsurları nazarı itibare alınarak ve bu nedenle herkesin sıkıyönetim halleri dışında olağan hallerde işleyebileceği bir suçta bakmakla olayın nitelik ve işleniş şeklini bakılmaksızın ve bu hususlar değerlendirilmesinden sıkıyönetim askeri mahkemelerinin göli olduğunu kabulü, 1402 sayılı Sıkıyönetim Kanununun 13. maddesi 2. cümlesinde yer alan "irtibatlı" ve 15. maddenin 1. fıkrasında açıklanan "Sıkıyönetim ilânına ve faaliyetlerine ilişkin" olma koşullarının, ne nitelik ve nicelikte olursa olsun bütün suçlar için mevcut olup olmadığının araştırılması gerektiği şeklindeki kural ile bağdaşmayacağı gibi Anayasanın kanuni yargı başlığını taşıyan 32. maddesindeki "Hiç kimse kanunen tâbi olduğu mahkemeden başka bir merci önüne çıkarılamaz" şeklindeki ve sanıklar için "teminat" şartı olarak öngörülen görev kuralının uygulanmaması gibi çelişik bir durumun meydana gelmesini sağlayacağı ve netice itibariyle işbu nedenlerle sıkıyönetim ilânından çok önce 1977 yılında ika edildiği iddia olunan dava konusu fiillere sıkıyönetim askeri mahkemelerinde bakılmayacağı düşüncesiyle göğümlük görüşüne karşıyız.

Üye

Hakki MÜDERRİSOĞLU

Üye

Servet TÜZÜN

Üye

İsmet ONUR